

Vystoupení pana ministra Ďuriše v Bratislavě s příliš otevřenými kartami bylo zhoubné pro vyjednávání. Lettrich se zatvrdil a telegrafoval do Prahy Hodžovi a Pietorovi, aby zahájili jednání s českými politickými stranami.

Hodža navštívil Zenkla, Pietor Hálu, pak Hodža s Pietorem navštívili spolu Ripku. Všude jim bylo raděno k neústupnosti.

Za vším je zřejmá režie presidenta a jeho kanceláře.

Pietor, který byl pozván k panu presidentovi na čtvrtek, byl náhle v pondělí telefonicky pozván na úterý odpoledne. Bude asi přemlouván k lojalitě a k umírněnosti a zrazován od spolupráce s komunisty. To naznačil Vilímskému v neděli na Lánech dr. Škarvan.

Druhá značná chyba byla prý v tom, že bylo neústupně vyžadováno pověření spravedlivosti. Jakmile to vešlo ve známost, začali soudcové vysílati k představitelům DS, hlavně k Lettrichovi, deputace, které žádali, aby bylo zabráněno k tomu, aby pověření spravedlnosti přešlo do rukou komunistů, že by to byl konec soudcovské nezávislosti.

Také zatčení ve spiknutí prý vypovídají u soudů jak bylo u bezpečnostních úřadů za výslechů zacházeno.

SNR bude žádat, aby na vyšetřování spiknutí byli delegovány české soudy.

Drtina by v případě, že by pověření spravedlnosti přece jen dostali komunisté, uplatňoval na ně plnou váhu svou vůli a vnutil prý by mu svoji linii přes úřady prokurátorů.

Kuratelu „Času“ nebude vykonávat nadále Belluš nýbrž Hušek dostal příkaz, aby do 10 dnů presentoval svého vhodného nástupce. Belluš zůstane pověřencem informací.

Posudek: Zprávy mám za možné.

President a jeho kancelář zahajují ofensivu proti KSČ a KSS a proti Fierlingerovu křídlu SD. Sledují s napětím, pro jaké řešení se obě strany rozhodnou. Zda pro cestu generální stávky, či kompromisu. Majer je zcela zpracován a jde proti Fierlingerovi nepřátelsky až do jeho úplného odstranění, poněvadž za sebou cítí autoritu presidenta a Západu. Laušman je na rozpacích a na váhách. Včerejší jednání ve vládě, kde Fierlinger šel v otázce Ostravy proti Laušmanovi, je příkladem vyhroceného napětí mezi oběma.

Delegování slovenského spiknutí před české soudy by nebylo na závadu, lze však ze správy předpokládati, že soudcové radili zatčeným, aby svá přiznání odvolávali, tvrdíce, že byli za výslechů týráni. Je vidět, že bývalí luďáčtí soudcové dělali co mohli, aby svým politickým druhům, pomohli.

Usvědčující dokumentární materiál je však tak drtivým důkazem, že před žádným českým soudem lživé vytáčky zatčených neobstojí. Ze zprávy je však zřejmé, že má byt k posílení DS zahájen nový útok na orgány bezpečnosti.

V Praze dne 11. listopadu 1947.

Státní ústřední archiv Praha, f. 100/24, sv. 41, a. j. 838

Dokument č. 134

List vedenia KSS z 9. novembra 1947 K. Gottwaldovi k riešeniu krízy na Slovensku.

Vážený pán

Klement Gottwald

predseda vlády

t. č. Bratislava

Vážený pán predseda vlády!

Komunistická strana Slovenska si dovoľuje predložiť svoje stanovisko a svoje návrhy na vyriešenie slovenskej politickej krízy a na zloženie nového Zboru povereníkov.

Predstavenstvo našej strany zaujalo stanovisko k súčasnej politickej situácii a uverejnilo ho v ústrednom orgáne "Pravda" dňa 9. novembra 1948.⁸ Citujeme z neho túto časť: "Prvým predpokladom prekonania politickej krízy je, aby sa politické strany zbavili ľudí kompromitovaných a v protištátnych akciách priamo alebo nepriamo zaangažovaných, aby sa zbavili všetkých verejných alebo zákulisných vplyvov takýchto kruhov a osôb a stali sa činiteľmi, ktorí budú jednoznačne upevňovať republiku, jej bezpečnosť a ľudové zriadenie, a to vo všetkých svojich orgánoch. Žiada sa bezpodmienečne, aby DS verejne zrušila všetky svoje záväzky voči ľudským elementom, vyplývajúce z aprílového paktu.

Nový Zbor povereníkov musí byť zložený tak, aby bol výrazom jednoty všetkých demokratických a protifašistických síl v slovenskom národe.

To konkrétne znamená, že

1. Z politického, hospodárskeho a celého verejného života na Slovensku, najmä však z vedúcich orgánov bude vylúčený akýkoľvek vplyv protištátnej reakcie, že nový Zbor povereníkov bude dôsledne bojovať proti všetkým formám rozvratnej činnosti a bude viesť slovenský národ k upevneniu československej štátnosti a ľudovej demokracie.

2 V novom Zbore povereníkov budú iba také osoby, ktoré budú zárukou, že budú poctivo a svedomito plniť svoje pracovné povinnosti v zmysle vládneho programu Zboru povereníkov a budú bezvýhradne slúžiť záujmom ľudu.

3 Vychádzajúc zo zásady, že treba sústrediť všetky štátotvorné sily, vyslovuje sa predsedníctvo ÚV KSS pre to, aby v novom Zbore povereníkov boli aj zástupcovia čs.(československej) sociálnej demokratickej strany na Slovensku a Strany slobody.

4. Vzhľadom na potrebu účinného boja proti zvyškom fašizmu a vzhľadom na ťažkú situáciu vyživovaciú, je predsedníctvo ÚV KSS toho názoru, že úspešné prelomenie slovenskej politickej krízy vyžaduje najužšiu súčinnosť s odborovými a odbojovými organizáciami a ich spoluzodpovednosť za správu Slovenska.

Ich priama účasť v Zbore povereníkov urýchli potrebnú politickú a hospodársku konsolidáciu."

Vychádzajúc z uvedených zásad predsedníctvo KSS je toho názoru, že za danej situácie treba docieľiť také riešenie, aby v novom Zbore povereníkov nemala väčšinu nijaká politická strana a to vzhľadom na zodpovednosť Demokratickej strany v súvislosti s hĺbkou a rozsahom protištátneho sprisahania a neporiadkov vo výžive obyvateľstva, ako aj pri prevádzaní roľníckej politiky na Slovensku.

V záujme zlepšenia práce nového Zboru povereníkov KSS na základe doterajších skúseností navrhuje povedľa príslušných osobných zmien súčasne aj výmenu niektorých rezortov tak, aby zaistená bola výživa obyvateľstva, ako aj dôsledné presadzovanie roľníckej politiky vlády aj na Slovensku.

Z úspešných dôvodov navrhujem zrušiť Povereníctvo informácií a jeho agendu prideliť jednak predsedníctvu Zboru povereníkov, jednak Povereníctvu školstva a osvetu.

⁸ Chyba je v originálnom texte, správne má byť 1947.

Doterajšia prax ukázala, že povereník gen. Ferjenčík ako odborník sa v rezorte vnútra uplatnil a keďže má dôveru odbojových zložiek, navrhujem, aby bol i v novom Zbore povereníkov poverený vedením rezortu vnútra.

Naproti tomu v Povereníctve spravodlivosti v dôsledku stranického vedenia tohoto rezortu ukázali sa vážne nedostatky najmä na poli boja proti protištátnym živlom a na poli ľudového súdництва. Vychádzajúc z týchto skúseností sme toho náhľadu, že tento rezort by nemal byť obsadený zástupcom politickej strany, ale odborníkom, ktorý má dôveru odbojových zložiek.

Po uvážení všetkých týchto okolností KSS navrhuje, aby jednotlivé rezorty boli obsadené takto:

1. zástupcami DS - funkcia podpredsedu ZP, povereníctvo financií, povereníctvo techniky, povereníctvo zdravotníctva, povereníctvo sociálnej starostlivosti
2. zástupcami KSS - funkcia predsedu Zboru povereníkov, Povereníctvo školstva a osvedy, Povereníctvo priemyslu a obchodu, povereníctvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy, povereníctvo výživy a zásobovania
3. zástupcom Strany slobody - povereníctvo dopravy
4. zástupcami sociálnej demokracie - povereníctvo pôšt
5. odborníkmi - povereníctvo vnútra (gen. Ferjenčík), povereníctvo spravodlivosti.

Predkladajúc Vám tieto svoje návrhy ostávam s prejavom hlbokkej úcty

generálny tajomník predseda

Slovenský národný archív Bratislava, f. Úrad predsedníctva Slovenskej národnej rady, inv. č. 117, kart. 115.

Dokument č. 135

Zápisnica zo zasadania Slovenského národného frontu z 10. novembra 1947.

Z á p i s n i c a

zo zasadnutia Slovenského národného frontu, konaného dňa 10. novembra 1947 o 17. 30 hod. na Úrade Predsedníctva Zboru povereníkov.

Zasadnutie otvoril predseda Zboru povereníkov Dr. Gustáv Husák, ktorý predovšetkým privítal pána predsedu vlády Klementa Gottwalda, ako aj ostatných prítomných.

Ako prvý sa ujal slova pán predseda vlády Klement Gottwald.

Menovaný poukázal na terajšiu krízu na Slovensku. Uviedol, že pri formovaní nového Zboru povereníkov je potrebná zmena na tých miestach, z ktorých terajšia vládna kríza vychádza. Predovšetkým je treba zmenu na Povereníctve výživy a Povereníctve pôdohospodárstva, a síce i osobnú i pokiaľ sa týka zastúpenia stranického. Ďalej bol toho názoru, že pokiaľ ide o Povereníctvo vnútra, toto svoju prácu vykonáva celkom dobre a že svoju povinnosť koná. Iný názor mal pokiaľ ide o rezort Povereníctva pravosúdia.

Čo sa týka zmeny na Povereníctve výživy a Povereníctve pôdohospodárstva navrhoval, že najlepšie riešenie by bolo, keby tieto dva rezorty obsadili dve politické strany, ktoré v Národnom fronte sú zastúpené, ale nie sú zastúpené v Zbore povereníkov. Sú to Strana